МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 5

Матеріали
Звітної науково-практичної конференції науковців МАУП
“Соціальна практика та теоретико-методологічні
засади модернізації України
(політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)”
м. Київ, МАУП, 30 листопада 2017 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2017

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 12 від 25.10.17)

Редакційна колегія:
М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор).

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008 —

С76 Вип. 5: Матеріали звітн. наук.-практ. конф. "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)", 30 листопада 2017 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2017. — 352 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези доповідей учасників науково-практичних форумів МАУП, що відбувались у контексті загальноакадемічної Науково-практичної конференції "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)" з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2017
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2017

Грутман Л. О.
Правова охорона знаків для товарів і послуг (торгівельних марок) в Україні *186*

Міхатуліна О. М.
Господарсько-правова відповідальність та адміністративно-господарські санкції до суб'єктів господарювання *189*

Невесенко Т. С.
Форми та методи, а також правовий режим валютного контролю в Україні — покращення фінансової політики *192*

Шашкова-Журавель І. О.
Розвиток універсальної міжнародно-правової системи захисту трудових прав моряків *196*

Медвідь Ф. М., Медвідь А. М., Чорний Е. В.
Правова доктрина як джерело (форма) права *199*

Козоріз В. С.
Правове регулювання іпотеки в господарській діяльності банків в Україні *202*

Мельниченко Я. Б.
Ціннісні основи права: сучасне прочитання *205*

Петенко А. М.
Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності *208*

Гуменюк І. В.
Форми господарсько-правової відповідальності *211*

Мойсеєнко Д. М.
Державне регулювання науково-технічної діяльності в Україні *214*

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ, ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ "Проблеми і перспективи соціально-економічного розвитку України в умовах європейської інтеграції"

Бойченко Е. Б., Васильчук Н. О.
Трудова мобільність як домінанта впливу на економічну систему *217*

Васильчук Н. О., Бойченко Е. Б.
Ретроспективний аспект формування жіночої зайнятості в Україні *221*

Буковинська М. П.
Формування соціальних технологій корпорацій *225*

Сафонова В. Є.
Нові форми взаємодії освіти і бізнесу в контексті європейської інтеграції *227*

Романова Л. В., Борзак К. В.
Удосконалення маркетингової товарної політики промислового підприємства на ринку електротехнічної продукції *230*

Романова Л. В., Пастух К. О.
Вдосконалення маркетингової стратегії підприємства на ринку металопластикових вікон *234*

Я. Б. МЕЛЬНИЧЕНКО
аспірант, ННІП МАУП

ЦІННІСНІ ОСНОВИ ПРАВА: СУЧАСНЕ ПРОЧИТАННЯ

Під цінністю права розуміється його спроможність служити метою і засобом задоволення науково обґрунтованих, соціально справедливих загальнолюдських потреб та інтересів громадян та їх об'єднань. Цінності в праві слід сприймати як шкалу виміру самого права. Цінності у праві — це те сутнісне, що дозволяє праву залишатися самим собою. Правова аксіологія спрямована на розрізнення цінності та оцінюваного факту (явища, об'єкта, відносин і т. ін.) і визначення (з позицій і в контексті відповідної ієрархії і системи цінностей) його ціннісного значення і сенсу. Цінність при цьому належить до сфери цілей, значень повинності, нормативності, формальності в її відрізненні від сфери емпіричного, сущого, фактичного. До предмета правової аксіології входить вивчення цінності права, ціннісно-правового значення закону і держави [3, 72–75].

Можна виділити, на думку фахівців, основні прояви цінності права. Соціальна цінність права полягає в тому, що воно, втілюючи загальну, групову та індивідуальну волю (інтерес) учасників суспільних відносин, сприяє розвитку тих відносин, у яких зацікавлені як окремі індивіди, так і суспільство в цілому. Інструментальна цінність права — один із проявів його загальносоціальної цінності — полягає у тому, що право є регулятором суспільних відносин, інструментом для вирішення різних завдань, у тому числі для забезпечення функціонування інших соціальних інститутів (держави, соціального керування, моралі та ін.) та інших соціальних благ. Власна цінність права як соціального явища полягає у тому, що право виступає як міра: а) свободи та б)справедливості. Стверджуючи принципи свободи і справедливості, право набуває глибокого особистого значення, стає цінністю для окремої людини, конкретної групи та суспільства в цілому, відкриває особі доступ до благ і виступає дієвим засобом її соціальної захищеності. Як писав український мислитель Б. Кістяківський, "право лише там, де є свободв особи". У цьому проявляється гумагістичний характер права. Саме через свою власну цінність право входить до арсеналу загальнолюдських цінностей, що виробляються поколіннями людей протягом історії.

Поняття цінності, або вартості широко використовується у філософсько-гуманітарних та соціально-психологічних науках для акцентації уваги на власне людському, гуманістичному значенні певних явищ, людських прагнень, потреб, оцінок, вчинків. Теорія цінностей, або аксіологія — це філософське учення про природу цінностей, про їх зв'язок між собою, з іншими культурними чинниками та самою людиною. Поняття "цінність" та "істина" відображають особливості сприйняття навколишнього світу. Якщо істина — це відповідність між уявленнями людини та дійсністю, то цінність — це відношення між уявленням про те, яким повинен бути об'єкт, і самим об'єктом. Коли об'єкт відповідає поставленим вимогам, він вважається позитивно цінним, не відповідає — негативно цінним. Разом з тим цінність є невід'ємним елементом будь-якої діяльності людини. Будь-яка діяльність невіддільна від постановки мети, наслідування норм і правил, систематизації та підведення вчинків під зразки, відділення важливого та фундаментального від менш істотно-

го та другорядного. Тобто поняття “мета”, “норма”, “правило”, “система”, “ієрархія”, “зразок”, “фундаментальне”, “другорядне” мають, окрім суто пізнавального змісту, важливе оцінкове значення. Тому істина та цінність взаємодоповнюють одне одного, і ні одне з них не може бути замінене іншим [7; 5]. Цінності також розглядають як механізми змістовного утримання та вкорінення людини у світі. Вони виконують такі важливі функції: 1) пов’язують між собою часові виміри життя людини, формують уявлення про майбутнє як світ нових можливостей; 2) виділяють у просторі життя людини значущі елементи не лише реального, але і належного; 3) задають граничні рамки соціокультурної активності людини через системи пріоритетів, оцінок, сенсів; 4) будують складні та багаторівневі системи ціннісних орієнтацій або відношень; 5) вносять метафізичний вимір у життя людини, дають можливість оцінити, побачити себе з точки зору вічності [1, 130–182]. Отже, цінність — це багатозначне поняття, і точніше зміст його конкретизується у багатоманітній типології вартостей. Цінністю може бути названий кожний із трьох елементів, з яких складається ситуація оцінювання: оцінюваний об’єкт; взірець, який становить основу оцінки; власне ситуація визначення відповідності оцінюваного об’єкта уявленню про те, яким він повинен бути. Відповідно до оцінюваного об’єкта виділяють “предметні цінності”. Уся багатоманітність предметів людської діяльності, різноманітних соціальних відносин, окремих людей та міжособистісного спілкування може виступати як “предметні цінності”, тобто оцінюватись у плані добра і зла, красивого та відразливого, допустимого та забороненого, справедливого та несправедливого тощо. Таке розуміння вартостей є більше властивим для буденної свідомості [2, 89–96]. Друге поняття цінностей позначає способи і критерії — “суб’єктні цінності” — це ідеали, взірці та оцінки, імперативи та заборони, цілі і проекти, які виражені у формі нормативних понять. Вони широко використовуються в аксіології, соціології та теоретичному мисленні. Відповідно виділяють природні цінності (природа жива і нежива, природні копалини) та культурні вартості (свобода, творчість, любов, спілкування, діяльність). Відповідно до структури особистості виділяють біопсихічні цінності (збереження здоров’я) та духовні цінності, які структурують за формами духовної культури: моральні (сенс життя та щастя, добро, обов’язок, відповідальність, сумління, честь, гідність), естетичні (прекрасне, піднесене, відразливе), релігійні (віра), наукові (істина), політичні (мир, справедливість, демократія), правові (закон і правопорядок). Ці цінності мають загальнолюдське значення, є умовами людського цілепокладання у певній сфері діяльності. Таке розуміння цінностей отримує своє завершення у понятті “загальнолюдських вартостей” та уявленні про існування окремого “світу цінностей”.

“Загальнолюдські цінності” утворюють пріоритети соціокультурного розвитку націй, народів, особистостей, закріплені соціальною практикою та життєвим досвідом людини. Вони є універсальними форма ми вироблення соціальних зразків, ідеалів для кожної історичної та культурної епохи. Наповнюючись в кожній соціокультурній традиції власним змістом, вони виступають у будь-якому типові культури в ролі вартості. Основоположною загальнолюдською цінністю постає саме життя та проблема його збереження і розвитку у природній, соціальній та індивідуальній формах. Подальша ієрархія вартостей визначається найважливішими сферами самоутвердження людини: сім’я, освіта, праця, суспільна діяльність, творчість тощо. Цінності добра, краси, істини, віри та свободи характеризують ще як абсолютні цінності в тому розумінні, що вони є найважливішими орієнтирами світоглядних, моральних, ідейних пошуків людства загалом, сприяють збереженню людськості у суперечливих і парадоксальних історичних колізіях [4; 6]. У сучасну епоху глобальних змін вони є фундаментальними основами культури, забезпечують гармонію, міру,

рівновагу цілісного світу людини. У загальнолюдській моралі зберігаються цінності мирного співіснування, ідеали гуманізму, справедливості, гідності особистості. Величезне значення зберігають Біблійні моральні заповіді. Отже, сучасне розуміння і прочитання цінностей, зокрема у праві, актуальне.

Свобода як соціокультурна цінність фіксує можливість діяльності та поведінки в умовах відсутності зовнішнього цілепокладання. Вона постає умовою для функціонування та реалізації цінностей у цілеспрямованій діяльності людини. "Бути — це означає бути приреченим до буття вільним", — наголошував Ж.-П. Сартр. Свобода реалізується як результат інтелектуального осмислення в умовах повної самовладності над власною волею. Складовими здійснення цього вольового акту є: 1) усвідомлення уявлення про об'єкт, умови, обставини певної ситуації, яке здійснюється через раціональне осмислення; 2) цільова мотивація, яка визначається через систему цінностей, пріоритетів, надання переваг; 3) вольове рішення, через яке людина призначається до реалізації цієї цінності, інтересу, потреби; 4) вольове прагнення до певної мети. Розуміння свободи залежить від аналізу значення усіх її складових, особливо впливу зовнішніх чинників на можливість вільного волевиявлення. Крайньою позицією є переконання, що свобода — це можливість робити усе, що забажається, або повне заперечення можливості свободи як такої. При цьому сам вибір як такий в принципі не залежить від певної необхідності [8, 176–234]. Отже, право як соціальне явище ґрунтується на глибоких ціннісних основах. Право саме виступає як цінність, як форма свободи. Основною цінністю права виступає справедливість.

Джерела

1. Денисенко В. М., Климончук В. Й. Аксіологія динаміки політичних процесів. — Львів, 2000. — 246 с.
2. Медвідь Ф. М., Новак О. П. Право як соціальне явище // Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. "Розвиток Української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів", присвячений 80-річчю від дня народження канд. юрид. наук, проф., каф. упр. безпекою, правоохоронної та антикорупційної діяльності Юрія Валер'яновича Александрова (19 лютого 2015 р.). — К.: МАУП, 2015. — С. 89–96.
3. Медвідь Ф. М., Мельниченко Я. Б. Право як цінність // "Дні науки філософського факультету-2016", Міжн. наук. конф. (2016; Київ). Міжнародна наукова конференція "Дні науки філософського факультету-2016", 20–21квітня квітня 2016 р. [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. — К.: Вид.-поліграф. центр "Київський ун-т", 2016. — Ч. 9. — С. 72–75.
4. Нерсесянц В. С. Философия права / В. С. Нерсесянц. — М.: Норма Инфра-М, 1997. — 658 с.
5. Сліпець П. П. Політичні цінності: теорія і методологія пізнання та реалізації: монографія. — К., 2009.
6. Філософія права: підручник. — Харків: Право, 2009. — 208 с.
7. Франк С. Л. Духовные основы общества / С. Л. Франк. — М.: Республика, 1992. — 510 с.
8. Цеппеліус Р. Філософія права: підручник; пер. з нім. — К.: Танденм, 2000. — 300 с.